

Les primeres de la cobla

Una petita Nannerl Mozart empordanesa que va ser exhibida pel pare i va haver de rivalitzar amb el germà

ANNA COSTAL > TEXT

Una plaça, rebombori de festa, rialles endiumenjades, corredisses d'infants. Al fons, un empostissat. Els músics hi pugen, s'asseuen, treuen l'instrument i comencen a preludiar. Per primer cop, ella també. Tothom la mira. «És la filla d'en Barretó!», criden. A l'Empordà de final del segle XIX ningú no hauria imaginat mai que una dona pogués tocar la tenora i, encara menys, en públic. Marta Rigau va ser una atracció de fira, una raresa, un *fenómeno*, que diria Rusiñol. El seu pare, Joan Rigau «Barretó», de Torroella de Montgrí, havia organitzat una nova orquestra després de renyir amb el fill, el flabiolaire Pere Rigau, que llavors fundà Els Montgrins. Era una època d'escissions musicals —denotades pels adjectius «nova», «principal», «antiga»— i La Nova Barretó va ser-ne un exemple claríssim. El recurs de la filla va ser l'últim estirabot d'un home que encara s'identificava amb la capacitat de sorprendre i el poder carismàtic de l'artista romàntic.

La història de Marta Rigau va ser rescatada de l'oblit ara fa deu anys al llibre *Córrer la sardana*, dirigit per Jaume Ayats. Tot i la sorpresa que va generar el *fenómeno*, La Nova Barretó es va dissoldre amb la mort del pare i ella va deixar de tocar. La notícia de la primera intèrpret de tenora va quedar engolida pels èxits del germà. El mateix codi social que va mantenir Nannerl Mozart i Fanny Mendelssohn a l'ombra dels hereus i les va recloure a l'àmbit domèstic. Quantes dones de nissagues musicals empordaneses sabien tocar els instruments que els homes de la família interpretaven a plaça? Qui sap, potser hi va haver altres Martes anònimes, joves

que haurien pogut destacar com a virtuoses del fiscorn, del tible o del cornetí.

Sigui com sigui, va haver de passar un segle perquè la segona tenora de la història actués en públic. Va ser Maria Antònia Pujol, de Garriguella, el 1981. Fa un parell d'anys, ella mateixa va escriure l'article «Les dones en el món de la cobla» a la revista *Canemàs* (núm. 9), amb estadístiques interessants fruit d'una extensa enquesta. Del 1977 al 1991 només hi va haver 18 dones intèrprets de cobla, però el nombre s'ha anat incrementant els darrers 25 anys fins a arribar, avui en dia, al voltant del 10 % del total: 97 dones repartides en 43 de les 98 cobles en actiu. La majoria tenen entre 20 i 39 anys, l'instrument predominant és la tenora, i només dues toquen en cobla-orquestra, malgrat que no actuen en la formació d'orquestra, només a la cobla.

La temporada 2017-2018 s'espera un altre fet insòlit i quasi poètic a Torroella. La cobla-orquestra Els Montgrins, fundada pel germà de Marta Rigau, incorporarà per primera vegada en 133 anys una dona instrumentista: la contrabaixista Mònica Serra —sense accent al nom per voluntat pròpia— nascuda a Girona el 1977. Caldrà veure si la tendència es consolida i observar-ne les causes. No fos cas que l'accés de les dones a les cobles-orquestres coincideixi amb un ofici que no viu, precisament, una època daurada.

Anna Costal i Fornells forma part del Grup de recerca en interpretació i creació musicals de l'Escola Superior de Música de Catalunya.

>> Mònica Serra, contrabaixista que la temporada 2017-2018 s'incorpora a la Cobla-orquestra Els Montgrins.

FRANCESC BOTET / LACUÈVA